

**NOWOCESKÁ
BIBLIOTHÉKA. CISLO VIII;
WSEOBECNÝ DEJEPIS
OBCANSKÝ. DIL PRWNI**

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649742103

Nowoceská Bibliothéka. Cislo VIII; Wseobecny Dejepis Obcansky. Dil Prwni by Josef Frant.
Smetana

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

JOSEF FRANT. SMETANA

**NOWOCESKÁ
BIBLIOTHÉKA. CISLO VIII;
WSEOBECNÝ DEJEPIS
OBCANSKÝ. DIL PRWNI**

NOVOČESKÁ
BIBLIOTHÉKA

WYDÁWANÁ
NÁKLADEM ČESKÉHO MUSEUM.

ČÍSLO VIII.

JOSEFA FRANT. SMETANY
**WŠEOBECNÝ DĚJEPIS
OBČANSKÝ.**

W PRAZE.
W KOMMISSÍ U KRONBERGRA A RIWNAČE.

1846.

2301

JOSEFA FRANT. SMETANY,

KNÉZE ŘÁDE PRAEMONSTRÁTSKÉHO V TEPLÉ, PROFESSORA NA
ÚSTAVU FILOSOFICKÉM V PLZNI,

WŠEOBECNÝ DÉJEPIS

O B Ě Ā N S K Ý .

DÍL PRVNÍ

SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO XXV.

W PRAZE.

W KOMMISSÍ U KRONBERGRA A ŘIVNAČE.

1846.

U W E D E N Í

— 1 —

Zkušenost jest matka moudrosti; pročez hledati ji nejen wolno, ale prospěšno i slušno. Že však chuda a drahá bývá zkušenost vlastní, cizí použití rozšafnost kaže, t. j. pozorowati všech událostí, které w blaženost lidskou účinkují, šetřiti následků jestotných swobodné činnosti lidské. Čím bedliwěji pozorujeme, co se s námi a okolo nás děje a dalo, tím wíce nalezáme na cestě žiwota známek, dle kterých se máme řídití, abychom cíle žádaného došli, tím wíce tabulí wystražných, hlasajících nám, čeho třeba se warowati, abychom nepropadli pokutu. Lákají-li nás s jedné strany příkladové swodní: hrozi s druhé záhubné následky jejich, a odstrašují nás tím jistěji, čím swětleji je nejen rozumem sezuwáme, ale jako očitě před sebou spatřujeme. Přeswědčíme se snaže než všemi důwody filosofickými o mravné správě swěta, když w patrných příkladech widíme, kterak ctnost, dlouho utlačowána, konečně slawně wítězí, nešlechtnost pak, ačby dlouho panowala, předce jen končí bídně; naučíme se prozřetelnosti, když sami spatříme, kterak z malé jiskry často veliký plamen, z malé poklésky záhuba pochází: powzbudíme se k mravnosti, když se přeswědčíme, že z horčičného zrnka ctnosti wyrůstá strom blaženosti.

Když bedliwé powažowání událostí okolních již tak prospěšné býwá člověku, když již w třídě první na školách zkušenosti toliku dobrému se může naučiti: tím mocněji mravná wzdělanost jeho pokročí, když do tříd wyšších postaupiw, pozorné oko znenáhla obrátí na celý národ; nejwíce pak, když weškerého člověčenstwa osud, od šedé

minulosti až do jasné přítomnosti zpytuje, pozoruje a rozvažuje. Tu teprve se mu co nejjasněji ukáže vládnoucí ruka svatě prozřetelnosti, když pozná, kterak z malých příčin pocházejí veliké účinky k štěstí neb neštěstí celých národů, kterak záhuba zkažených ku prospěchu bývá lepším, kterak ze hrobu národu jednoho blaženost celého členstva pučí; tu se co nejpěvněji přesvědčí o swatosti zákona mravního, když uzří, že se přestaupení jeho, jak na osobě jednotné, tak i na celých národech neomylně trestuje, že proti trestu tomuto žádná mocnost zemská neubrání, že i velicí národové, byťby vládli i veškerým světem, nemravností padají w záhubu.

Není tedy prospěšnější vědy nad onu, která nám o nejznamenitějších událostech we společnosti lidské, od první nám známého počátku až na časy přítomné zběhlých, pořádnou a důkladnou zprávu dává; a věda tato jest *wšeobecný dějepis občanský*.

Občanským slowe, protože se zanáší swobodnou činností lidských spolků, nutně a osobní jen potud se dotýkajíc, pokud mocně w onu wplývá; *wšeobecným* pak nazývá se proto, že wšecky hlavní a důležité spolky lidské obsahuje.

Wyprawuje tedy wšeobecný občanský dějepis počátek, vznik a powahu všech znamenitých společností lidských, t. j. států neb říší, od první nám známé až na časy nynější založených, jejich rozličné změny, šťastné i nešťastné události, pospolitě nebo střídající se jejich wykwétání, jakož i příčiny uwadnutí a pádu, a tak nás nepřetrženým řetězcem z temného labyrintu osudu vede na swětlo wšewládnoucí prozřetelnosti, na němž wšecky domnělé zmateniny spatrujeme co nejkrásnější pořádek, řízený nejvyšší maudrostí. Dějepis čili historie jest veliké zrcadlo, w němž národové swůj pravý obraz sledují; ona jest sloup diamantový, na němž wyrytá jména ctností a zásluhy věčné sláwy jsou zachowána: ale také měla ocelowá, jižto se věčně tepají ohlavy a trznitelové členůwčenstwa, kterých nemohla spravedlnost dosáhnouti. Ona jest neporušitelný saudec mezi panowníky a národy, oslawující ty, kteří hájíce swatých práv členůwčenstwa k vyššímu pilili cíli; k věčné pak lahů odsuzující všech, kteří práwa tato buď podle sobě-

nosti obětowali, nebo zprznili mrzkou ~~s~~myslností; slowem, historie jest swatá zášlita lidského důstojenství. —

Ne však jen události zewnitřní každého znamenitého státu poukázati nám musí všeobecná historie, nýbrž také wnitřní jeho složení, na němž účinnost celého stroje státního záleží; abychom, seznavíce části stroje, naleztí mohli příčiny výtečnosti neb slabosti a zkázy jeho. Děli se pak wnitřní powaha neb správa státu we dvoji hlavní způsob, samowládu totiž čili *monarchií*, a mnohowládu čili *polygarchií*, která se nazývá také správau *republikanskau*. Každá zase w rozdílné způsoby se rozpadá. Wládneli totiž jediná toliko osoba, císař, kral a j. celým státem dle zákonů, swé toliko vlastní wůli podrobených, jest to monarchie čili *samowláda neobmezená*; jestli ale moc zákonodárni neb vyplňující s jistým stawem středním, buď šlechtau neb wyborem občanů sděluje, jest *monarchie* obmezená čili *ústavná* (konstituční). Samowláda beze všech zákonů, jen dle pauhé wůle panownika řízená, slowe *despotií*. Mnohowláda jest zase buď *aristokratie*, když urozená šlechta neb jistí wyšší stawové panují, *timokratie*, když vláda swěřena jest toliko nejbohatším. Obě nejčastěji w *oligarchií* přecházejí, t. j. správau wedenau jen několika osobami. Majili všickni občané při wládě zemské podíl, jest správa jejich *demokratická*, která, jestliže přechází na luzu obecni, nazývá se *ochlokratií*.

Kterau z těchto forem každý stát byl spravowan, jaké změny časem wytrpěla, jak změny tyto wplýwaly w život státu, musí poukázati historie, jestli má zasluhowati jména politické.

Máli pak historie wyswětlowati temnost minulosti, musí býti swětlo její čisté a jasné, nesmí zaslepowati leskem smyšlének a bájek, nýbrž z nezkalného zdroje neličené prawdy čerpati. Zpráwy swé musí bráti z památek a spisů hodnowěrných, lučbau kritickau wycištěných, a wyprawowati beze wšeho předsudku nebo strannosti, upřímně udávajíc, co jest jistého neb nejistého. Jasnost pak také žádá určitého pořádku u wyprawowání, jehož se historie musí držeti, aby se tak weliké množství dějů, které wyprawowati má, snadněji nechalo přehlédnauti a zachowati w pa-

měti. Pořádek *tento tvoří historickou metodu*, kterážto, dle rozdílnosti jeho, býti může rozdílná. Spravují se toliko dle času, wypravují, co wěk od wěku, století po století, rok od roku se dalo, jest to metoda časowědná čili *chronologická*; jestli dle rozdílnosti národů, oznamuje osud jednoho po druhém, národopisná čili *ethnografická*, pakli se řídí dle položení a sídla národů, zeměpisná čili *geografická*; a wypravují události wšech znamenitých států w tom samém času zběhlé, současná čili *synchronistická*; kterážto, se zeměpisnou spojené, historie všeobecná obyčejně užívá co nejpříměřnější.

Pročež musí také míru a pořadí času určitě udati, dle něhož děje rovná, aby nebyla pochybnost, kdy se stalo, o čem dává zprávu. *Známost chronologie* čili časowědy jest jí tedy newyhnutelně potřebná, jejížto hlavní zásady jsou následující:

Nejstarší míra času jest den, weškeré časowědy základ až podnes; potom měsíc a týden, čas čtvrtěmi měsíčními určený, později teprw rok, střídáním ročních časů ustanowený, nejprw w dwanácte měsíců po 29½ dnech, dle měsíce sauběžného (synodického), tedy w 354 dni rozdelený. Aegyptané prý první ustanowili rok na 365 dni, od nichž jej později teprw přijali Římané. Prawý však rok tropický, t. j. od jedné jarní rovnodennosti ke druhé čtený, obnáší dle nejnowějšího určení astronomického 365 dní, 5 hodin, 48 minut, 50,832 sekund, pročež musel onen čím dále tím více slunce přebíhati, tak že rozdíl tento za času Julia Caesara již obnášel 79 dní. Wadu tuto opravil slavný tento diktator Římský, ustanowiw rok na 365¼ dne, a nařidiw, aby tři léta po sobě wždy 365 dní čella, čtvrtý pak, t. j. každý čtwerkau úplně dělitelný, aby byl rok přestupný, dnů 366. Tento rok, Julianský, jehož Řekové a Rusové potud užívají, ač jen o 11 minut, 9,168 sekund tropického wětší, we 129ti létech předece již o celý den za ním zůstával, což za času papeže Řehoře XIII, léta Páně 1582, již 10 dní obnášelo. Nařízením sněmu Tridentinského byl tedy kalendář poznowu opraven, z roku 1582 deset dni vypuštěno, a ustanoweno, aby léta stoletní čili sekularní nebyla přestupná, kromě každého čtvrtého sekularního,

totiž toho, který se počtem 400 úplně nechá dělit. Tímto zlepšením rok Řehořský, jehož se nyní obecně užívá, srovnán jest s rokem pravým tropickým až na nepatrnou částku, která teprw ve 4082 létech celý den bude obnášeti; a to by se teprw stávalo ve 200,000 létech, kdyby se ještě v každém čtyrtisíci vypustil jeden den.

Rok tento jest mírau časoradi obecného čili *aery křesťanské*, počítající od narození Kristowa. Původem jejím byl jistý mnich, jménem Diwišek (Dionysius exiguus), který w Římě žiw byl w šestém století křesťanském; ale teprw za času Karla Velikého, na začátku dewátého století křesťanstwo ewropejské wesměs počalo jí užíwati. Prawá wsak doba narození Kristowa určitá není, ač chronologowé dokazují, že se stalo o tři léta dříve, než my počítáme.

Druhé časoradi, jehož se před oním užíwalo a dílem ještě užívá, jde od počátku pokolení lidského, neb tak nazwaného *stwoření swěta*; kterážto doba se zase rozdílně udává a tudy w rozličné aery dělí: Prwní jest *aera Constantinopolitanská*, které císařowé řečti a staří Rusowé užíwali, kladauce stwoření swěta na den 1. Září roku 5508 před narozením Kristowým; druhá *Alexandrinská starší* čili *historická*, která klade stwoření swěta na rok 5502, *nowější*, která tuto dobu na rok 5492 před Kristem klade. *Eusebius* ustanowuje ji na den 2. kwětna roku 5200, *Petavius* 7. Března 3984, *Suidas* na 6000, *Scaliger* na 3949 před Kristem.

Židé počítají posud od stwoření swěta, kteréž kladau na den 26. Března roku 3762 před narozením Kristowým. Staří Řekowé počítali léta swá dlé *olympiad*, t. j. národních slawností, každý čtwtvý rok držených we městě Olympii. Jejichžto začátek padá do měsíce Čerwence roku 776 před Kristem. Římané počítali od wystawení Říma (*ab Urbe condita*), kteréž klade Varro na rok 753, Cato na rok 752 před n. K. Turci, Arabowé a jiní wyznawači Islamu počítají od útěku (hedžira) Mahommeda z Mekky do Mediny, dne 16. Čerwence roku 622 po nar. Kr., a síce dle roků měsíčných 354 dnů. Jiných časoradi, jakožto méně důležitých a potřebných slušno zde opominauti.